

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 282
סיון תשפ"א

של "מוקד העירובין", אברך שהשקיע הרבה גם בלימוד וגם בשימוש למעשה. אבל עקב המצב הבטחוני באותו אזור בשבוע זה, ביקשנו מהרב שידיאג לבדיקה מקומית, ואי"ה בשבוע הבא יכנס האברך לתפקידו, ויהי ה' עימו.

בדיקת העירובין בשכונה בבית שמש יחד עם הרבנים

בשבוע האחרון נעשו בס"ד ע"י מוקד העירובין בדיקות עירובים והתקנת עירובים בכמה מקומות בארץ, אחד מהמקומות שנבדקו היה בעיר בית שמש, בשכונה החדשה רמה ד', שכתת התאכלסו כבר כמה מאות משפחות, והתחילו לעשות עירוב שכונתי לסגור את הרחובות

דיון עם הרבנים על העירוב בבית שמש

המאוכלסים בעירוב מהודר. בסיור שנערך סביב גבולות העירוב, יחד עם הג"ר יצחק בראנסדופר שליט"א ועוד רבנים ואחרים מהקהילות החסידיות, בדקנו והתפללנו בהלכות העירובין הנוגעות למעשה בשכונה זו, ובדני הפתרונות לעשיית תיקונים טובים.

אך כידוע יש קושי גדול להחזיק עירוב באזורים שנמצאים בשלבי בניה, וכל שכן אם רוצים שהוא יהיה מהודר. דבר אחד יש הרבה תקלות מידי שבוע, המשאיות והטרקטורים מעקמים את העמודים, ולפעמים גם מורידים אותם, כגון אם הם מחוברים לגדר זמנית שהסירו אותה, וכשצריכים לתקן הרבה דברים, וגם יודעים שהתיקון יחזיק רק לשבוע או שבועיים, קשה לעשות תיקון טוב. דבר שני שיש התרחבות ושינויים גדולים בגבולות העירוב, פתאום העמוד שהציבו אחרי שלשה בתים נהיה באמצע השכונה, כי התאכלסו עוד ששה בתים אחריו, וכל תקופה קצרה צריך להוסיף עמודים חדשים.

להתרגל לשמור על גבול העירוב

לדוגמא, בשכונה יש הרבה גינות קטנות באמצע בניה, ורובם מחוץ לעירוב שכולל את שטחי הבנינים בלבד. באחת הגינות שיש חלק גדול בנוי, הרחיבו את העירוב עד חצי הגינה, ויש חלק שבנו אחר כך והוא מחוץ לעירוב, והשאלה היתה איך להרחיב את העירוב שם. כשהסתובבנו במקום ראינו שעוד מעט יעשו לה גדרות ויהיה אפשר להתחבר לגדרות ולכלול את ל הגינה בקלות, אבל בינתיים מה נעשה, אנשים לא יודעים ולא חושבים ומטלטלים בשבת לגינה, למרות שהיא מחוץ לעירוב, וזה מכשול גדול. בפרט קהילות שהורגלו לטלטל בירושלים בכל השכונות הגדולות, ולא גרו כ"כ סמוך לסוף העיר שזה סוף העירוב, אינם יודעים לשים לב לגבול העירוב. ולכן הרבנים חיפשו פתרון להכניס כבר עכשיו את כל הגינה לתוך העירוב אבל זה מאוד קשה, כאשר הקבלנים עובדים ובונים את הגינה, וממילא אי אפשר להעמיד עמודים בגינה, וגם הם לא יחזיקו מעמד, וכל שבוע יכול להשתנות המצב כשיעשו חלקים מהגדרות ואכמ"ל.

לכן צריך לדעת וללמד את כל בני המשפחה שגם בשכונות חרדיות לא תמיד אפשר שהכל יהיה בתוך העירוב, וצריך כל אחד לשים לב ולברר בכל מקום שהולך, מה הם גבולות העירוב, ומה דרגת כשרותו, ולשים לב לא לעבור את גבולות העירוב, גם כשמדובר בגינה הסמוכה לבתים.

היכן קושרים חוט על עמוד תאורה עם מנורה

באחת מהגינות שנמצאות בבניה, הכניסו כבר חצי מהגינה לתוך העירוב, והשתמשו בעמודי התאורה שהיו עמודי עירוב. הוסיפו בורג מעל הזרוע של המנורה במקום שהוא מכוון מעל העמוד, וקשרו את החוט מעליה.

האחראים שמתמסרים לבדיקת העירוב גם בימים אלו

בימים אלו אנו נמצאים במצב בטחוני חמור מאוד, הן מצד סכנת הטילים מעזה, והן מצד הערבים המתפרעים ותוקפים יהודים בתוך הארץ רח"ל, מצפים כולנו לרחמי שמים, וחסדי ה' המרובים, שיציל אותנו משתי הצרות האלו, שנחזור לחיים של שלום רגועים, ללא פחד מאוייב ואורב, ונזכה לעשות את החיזוק הנורא שה' רוצה מאיתנו ומדבר אלינו בתקופה האחרונה, בצורה כ"כ קשה.

עבודת העירוב בשבוע זה

עקב המצב הבטחוני יש דברים שהיינו צריכים להימנע מהם עקב הסכנה, ויש דברים שעושים בכל זאת מתוך התמסרות, ושומר מצוה לא ידע דבר רע. נתפלל בזאת על כל העוסקים בבדיקת העירובים, שצריכים לעמוד בשעות אלו לבדוק ולתקן את העירובים במקומות פתוחים שאין בהם מקומות מגונים, ונכנסים לסיכון מתוך שליחות של מצוה, ישמרם ה' מכל נגע ופגע, הם ובני ביתם יאריכו ימים בבריאות ובשלוה, ויראו ברכה כל ימי חייהם.

נברך בזאת את הרב ג. שליט"א מפתח תקוה, שעבר לגור שם כדי לחזק את האידישקייט במקום, וטרח הרבה מאוד להקים עירוב שכונתי באזור, למרות הקושי מצד התושבים, הוא עמל וחתר לעשות בשקט בלי שישימו לב, והסתובבנו איתו שעות רבות בעשיית החוטים בעמודי חשמל ובעצים, עם לחיים ופתרונות מיוחדים. וכעת נפל הטיל בפתח תקוה סמוך לביתו ממש וביתו ורכושו ניזוקו נזק כבד, אבל הוא ובני משפחתו ניצלו. והוא התקשר לספר ולומר שמרגיש שהזכויות של הטיירה בעשיית העירוב שמציל רבים בשמירת השבת, שמרו עליו בשעה קשה זו מפני המשחית. יתן ה' ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו, וימלא את חסרונו בכפל כפליים שפע ברכה והצלחה, בריאות ופרנסה, והצלחה בשיעורי התורה שמוסר, ונחת מהילדים, ולא יאונה לו ולמשפחתו שום רע.

ישוב נוסף שהעירוב הושלם והחל להיבדק כדיון

באחד מהישובים הסמוכים לאשקלון, היתה תקופה ארוכה שהעירוב היה פסול, חוטים קרועים, ועמודים חסרים במקומות שהתושבים הורידו לצורך בניה, וחלקם בנו מבנים ומחסנים תחת חוט העירוב שגם זה פוסל את העירוב. רב הישוב פנה למוקד העירוב לקבל עזרה,

מהדרכה בבדיקת העירוב החדש במושב

והתחלנו בתהליך, בדיקה, תכנית, אישור, ועבודה, ובחודש האחרון העמידו שם כעשרים עמודים חדשים, והוחלפו כמאה חוטים, עד שבשבוע שעבר זכינו שהושלם היקף העירוב, סביב כל הישוב. עם סיום העבודות עשינו סיור ארוך ומקיף סביב העירוב של הישוב, יחד עם רב הישוב, על מנת שיוכל לבדוק בעצמו בעת הצורך, לדעת את החלק הפרקטי, כיצד קושרים חוט שנקרע בעזרת המוט הטלסקופי, ומה הם הדברים שצריך להסתכל בשעת הבדיקה, מצב החוטים, מצב העמודים, לגלות עירנות לשינויים במבנים, ומה אפשר לסמוך שיעמוד למשך תקופה.

שבוע זה הוא השבוע השני אחרי השלמת העירוב, וכעת היה אמור להיכנס לתפקיד בודק העירוב, אחד מהמשתתפים במסגרת השיעורים

מחיצה], ועשו צורת הפתח מברזל שעומדת על אחת מהמדרגות [ושטח העירוב הוא למטה מהמדרגות], ושאלה השאלה האם אין כאן חיסרון של עמוד על מדרגה, שמבואר לעיל שנחשב למחיצה תלויה. בענין זה יש כמה פרטים וחילוקים, ונבאר את הנוגע למקרה כזה, שיש חילוק אם העמודים נמצאים בתחילת המדרגה, או בסופה. כי אפילו שבמדרגה אחת אין מספק רוחב שיהיה שטח ד' טפחים לפני

צורת הפתח מברזל על המדרגות

העמוד, אבל אפשר לצרף משתי מדרגות יחד [שהגובה ביניהם הוא פחות מג' טפחים, ומצטרפין להחשב קרקע אחת], וביחד יש שטח קרקע יותר מד' טפחים. וא"כ במצב כזה העמוד כשר, כי ביחס לקרקע שלפני העמוד, הרי הוא מתחיל בתוך ג' טפחים לשתי המדרגות. אלא שזה דוקא אם העמידו את צורת הפתח בעומק המדרגה שיש לפחות טפח מהמדרגה של העמוד יחד עם ג' טפחים מהמדרגה שלפניה. אבל אם העמידו את העמודים בקצה בשפת המדרגה, א"כ מהי הקרקע שלפניו, צריך לצרף שתי מדרגות תחתונות מלבד מדרגה זו, ואז יוצא שהשטח ד' שלפניו מצירוף שתי המדרגות התחתונות, נמוך מהעמוד יותר מג' טפחים, וא"כ באופן זה העמוד תלוי ביחס לשיעור הקרקע שלפניו. [ויש מכשירים גם באופן זה, כיון ששני העמודים באותה מדרגה ומפלים, ע"פ החזו"א סי' ע"ה ססק"ז לגבי חלונות ואכמ"ל]. לכן יש להקפיד להעמיד את צורת הפתח באופן שנשאר באותה מדרגה כעשרה ס"מ לפני העמוד לכיון העירוב, כדי שיהיה כשר לכתחילה.

שיפוץ העירוב בישיבת באר יעקב

בשבוע האחרון עסקנו גם בשיפוץ העירוב בישיבת באר יעקב, בישיבה יש בחור אחראי על העירוב, ולפני כשנתיים רכשו ממוקד העירוב עמודים ולחיים, ושיפצו את העירוב, אך עם הזמן התקלקלו דברים, היו שני עמודים שהתעקמו, מחמת משאית זבל שפגעה בהם עם המנוף, ולחיים שנפלו, וכעת הזמינו את מוקד העירוב שיבצע גם את התקנת העמודים החדשים.

באחד מהפתחים של הישיבה היו שני עמודים, שהתעקמו באופן שהחוט שקשור בראש אינו עובר אפילו מעל הלחי. במקום אחד

בפתח הישיבה התעקמו העמודים ולחיים טקרישים

העמידו משטחים של סחורות לפני העמודים, ועליהם הוסיפו קרשים שימשו לחיים [כיון שמשטח שיש בו רווחים אינו כשר ללחי], אבל הקרשים היו נופלים, במקום אחר הוא היה קושר חוט נמוך בגובה שני מטרים, ואז החוט היה מעל הלחי, כי בגובה הזה

עדיין העמוד אינו עקום הרבה, [ובמקום אחד התעקם רק החצי העליון] ולכן כל יום שיש היה צריך לקשור את החוטים מחדש. אלא שבמצב כזה שצריך כל יום שיש לתקן את העירוב מחדש, זה מצב לא טוב, גם מצד האחראי שקשה לו לעבוד כל יום שיש מחדש, לעשות שוב אותו תיקון. וגם מצד הכשרות, כי יש שבתות שהבחור נוסע ומוסר למישהו אחר את התפקיד, והבחור המזדמן לא תמיד יודע לעשות נכון וגם כאשר הבחור עצמו נמצא, בכל זאת לפעמים במשך הזמן נשחקת ההתלהבות ועושים פחות טוב.

לכן צריך לדאוג שלא להשאיר את העירוב במצב שצריך כל שבוע לתקן אותו. ואמנם כלפי התקלות המתחדשות, אין אפשרות למנוע אותם, ובזה האחראי צריך לחזק את עצמו לעמוד לתקנם, וגם הציבור צריך לתמוך במעשיו. ולפעמים דוקא השינויים יוצרים התחדשות מסוימת לאחראי. אבל באופן שצריך לתקן אותו דבר כל פעם מחדש, יש בזה קושי גדול מיותר, שצריך למנוע אותו ע"י פתרונות שונים, וחדוש העירוב.

בשבוע שעבר הותקנו העמודים החדשים בישיבה, וכן הוספנו לחיים תקינים לפניהם, כדי שיהיה ברמת הכשרות המהודרת המקובלת בזמנינו.

הגיע הזמן שגם אתה תהיה בקי בהלכות עירובין
הצטרף למסגרת השיעורים בעירך
פנה לנציג - 055-678-3323

והנה מצד ההלכות של חוט שצריך להיות מעל גבי העמוד, זה נחשב מעל העמוד ממש, למרות שהזרוע ממשיכה לצד עד המנורה. ואדרבה אם היו קושרים את החוט בהמשך הזרוע, לא היה כשר, כי צריך שהחוט יהיה מעל החלק העומד, משא"כ הזרוע והולכת בקו מאוזן אינה המשך של העמוד, ואפילו בתור עמוד עקום שצריך אי אפשר להכשיר דבר כזה, [כשהחוט אינו באותו כיוון של הזרוע, ועי' חזו"א סי' ע"ס ק"י"א, ואכמ"ל].

עמוד התאורה על בטון גבוה וחוט מעליו

ואע"פ שהזרוע אינה חלק מהעמוד, אינה עושה הפסק בין החוט לעמוד, א. מפני שהעמוד רחב יותר, ובחלק הרחב אין הפסק בין העמוד לחוט. ב. אפשר להחשיב את החלק שמעל העמוד כהמשך של העמוד לענין זה, כיון שמחובר היטב, ורק החלק שפונה לצדאינו עמוד. יש עוד אפשרות לקשור את החוט על העמוד הרחב סביב הזרוע במקום שנעשית צרה, וכיון שהחוט יושב על החלק המתרחב, נחשב שיושב מעל העמוד, כמו שכתבנו כבר כמה פעמים. מ"מ יש בזה חסרונות, שהחוט יוצא בקצה עובי העמוד, וכל נדנדו מועט יוצא מרוחב העמוד. וגם בקל יכול להיות תקלה, שהחוט יתפס בצידי העמוד. לכן טוב עשו שקשרו את החוט מעל העמוד ממש.

עמוד שיושב על מדרגה או קוביה גבוהה

אבל התעוררה בעמוד זה שאלה אחרת, כיון שהחלק התחתון של העמוד רחב מאוד, כעשרים ס"מ לכל צד, ולא מפני שהעמוד עצמו מתרחב, אלא יש כיסוי לחלק התחתון בקטע של חיבור העמוד לקרקע ולקובית הבטון השקועה בקרקע, ונשאלת השאלה האם זה יכול להחשב חלק מהעמוד או לא. ומה הבעיה אם זה לא חלק מהעמוד, והעמוד יתחיל רק מעל סוף הכיסוי, משום שאז יוצא שהעמוד לא מתחיל מהקרקע אלא בגובה. בעמוד זה השאלה היתה יותר גדולה, כיון שגם קובית הבטון שאמורה להיות בתוך הקרקע, כאן היתה מגולה מעל הקרקע ובלטת יותר מעשרה ס"מ, וא"כ סה"כ העמוד שמעל הכיסוי מתחיל בגובה שלושים ס"מ מהקרקע.

דין כעין זה מבואר בחזו"א (סי' ע"ס ק"י"ח) שאם העמוד יושב על מדרגה שגובהה ג' טפחים או יותר [ואין ברחבה ד' טפחים], נחשב מחיצה תלויה ופסול, והביאור הוא כיון שמחיצה היא רק החלק שבתוך י' טפחים לקרקע שלפניו, והקרקע שלפניו היא בשיעור ד' על ד' טפחים כשיעור רשות מינימאלית, וכאשר במדרגה אין שטח ד' על ד' [מהעמוד ולפנים לשטח העירוב], א"כ השטח האמיתי של הרשות הוא הקרקע שלפני המדרגה, וביחס לשטח זה העמוד מתחיל מעל ג' טפחים, ויש בו רק ששה וחצי טפחים [בתוך הי' הטפחים שעל פני הקרקע], ואינו כשר. אלא שאם היה מדובר במחיצה כגון

ראש עמוד התאורה שהחוט על זרוע המנורה

גדר, הייתי אומר שגם החלק התחתון הבולט הוא תחילת המחיצה, ומצטרף עם החלק העליון למחיצה י' טפחים. משא"כ בעמוד של צורת הפתח, שאי אפשר לומר שהחלק התחתון הוא תחילת העמוד, משום שאז יש מדרגה באמצע העמוד, מתחיל רחב ונכנס עשרים ס"מ וממשיך בצינור צר, הרי זה פתחי שימאי, לכן חייבים לומר שהעמוד מתחיל בעמוד הישר, ויוצא א"כ שהוא מחיצה תלויה.

מה הפתרון לדבר זה. יש דבר אחד שהאחראי המקומי עשה ביום שיש, שהוסיף אבנים ועפר לפני הקוביה של הבטון, וכביכול הגביה את הקרקע שמסביב, עד שמקרקע זו לתחילת כחלק הצר של העמוד, היה פחות מג' טפחים בגובה. והמשיך את ההגבהה להשלים לשטח ד' על ד' טפחים לפני העמוד. אבל הבעיה שזה לא מחזיק מעמד, והקבלן של הגינה יפנה את האבנים, כיון שזה בולט בשטח ניכר מאוד. לכן צריכים להעביר את צורת הפתח לעמוד אחר שיהיה כשר ע"פ הלכה.

צורת הפתח שיעומדת באמצע המדרגות

לפי מה שהתבאר, נביא עוד שאלה שהתעוררה בבדיקת עירוב שכונתי אחר בירושלים, במדרגות שנכנסים בהם לשכונה, [במקרה זה רוחב המדרגות הוא ד' טפחים לשיעור רח"נ, ואין המדרגות נחשבות